

maneas hoc considero. Transcendi enim partes ejus, quas habent et bestiae, cum te recorderer; quia non ibi te inveniebam inter imagines rerum corporalium: et veni ad partes ejus, ubi commendavi affectiones animi mei; nec illic inveni te: et intravi ad ipsius animi mei sedem, quae illi est in memoria mea, quoniam sui quoque meminit animus; nec ibi tu eras: quia sicut non es imago corporalis, nec affectio viventis, qualis est cum laetamur, contristamur, cupimus, metuimus, meminimus, obliviscimur, et quidquid hujusmodi est: ita nec ipse animus est; quia Dominus Deus animi tu es: et commutantur haec omnia, tu autem incommutabilis manes super omnia; et dignatus es habitare in memoria mea ex quo te didici. Et quid quaero quo loco ejus habites? quasi vero loca ibi sint. Habitas certe in ea, quoniam tui memini ex quo te didici, et in ea te invenio cum recordor te.

CAPUT XXVI.

Ubi invenitur Deus.

XXXVII. UBI ergo te inveni ut discerem te? Neque enim jam eras in memoria mea prius quam te discerem. Ubi ergo inveni te ut discerem te, nisi in te supra me? Et nusquam locus, et recedimus, et accedimus, et nusquam locus. Ubique veritas praesides omnibus consulentibus te, simulque respondes omnibus etiam diversa consulentibus. Liquide tu respondes, sed non liquide omnes audiunt. Omnes unde volunt consulunt; sed non semper quod vo-

lunt audiunt. Optimus minister tuus est, qui non magis intuetur hoc a te audire quod ipse voluerit, sed potius hoc velle quod a te audierit.

CAPUT XXVII.

Quomodo hominem rapiat Dei pulchritudo.

XXXVIII. SERO te amavi, pulchritudo tam antiqua et tam nova, sero te amavi. Et ecce intus eras, et ego foris, et ibi te quaerebam; et in ista formosa quae fecisti deformis irrueram. Mecum eras, et tecum non eram. Ea me tenebant longe a te, quae si in te non essent, non essent. Vocasti, et clamasti, et rupisti surditatem meam. Coruscasti, splenduisti et fugasti caecitatem meam. Fragrasti, et duxi spiritum, et anhelo tibi. Gustavi, et esurio, et sitio. Tetigisti me, et exarsi in pacem tuam.

CAPUT XXVIII.

Miseriae hujus vitae.

XXXIX. CUM inhæsero tibi ex omni me, nusquam erit mihi dolor et labor; et viva erit vita mea, tota plena te. Nunc autem quoniam quem tu impleas, sublevas eum; quoniam tui plenus non sum, oneri mihi sum. Contendunt laetitiae meae flendae cum laetandis moeroribus; et ex qua

parte stet victoria nescio. Hei mihi! Domine, miserere mei. Contendunt mœrores mei mali cum gaudiis bonis; et ex qua parte stet victoria nescio. Hei mihi! Domine, miserere mei: hei mihi! Ecce vulnera mea non abscondo. Medicus es, æger sum: misericors es, miser sum. Numquid non tentatio est vita humana super terram¹. Quis velit molestias et difficultates? Tolerari jubes eas, non amari. Nemo quod tolerat amat, etsi tolerare amat. Quamvis enim gaudeat se tolerare, mavult tamen non esse quod toleret. Prospera in adversis desidero, adversa in prosperis timeo. Quis inter hæc medius locus, ubi non sit humana vita tentatio. Væ prosperitatibus sæculi, semel et iterum, a timore adversitatis, et a corr uptione lætitiæ. Væ adversitatibus sæculi semel et iterum et tertio, a desiderio prosperitatis, et quia ipsa adversitas dura est, et naufragat tolerantia. Numquid non tentatio est vita humana super terram sine ullo interstitio.

~~~~~

CAPUT XXIX.

In Deo spes tota.

XL. Et tota spes mea non nisi in magna valde misericordia tua. Da quod jubes, et jube quod vis. Imperas nobis continentiam. « Et quod scirem, ait quidam, quia » nemo potest esse continens nisi Deus det: et hoc ipsum » erat sapientiæ, scire cujus esset hoc donum². » Per continentiam quippe colligimur et redigimur in unum, a

¹ Job. vii, 1. — ² Sap. viii, 21.

quo in multa defluximus. Minus enim te amat qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. O amor qui semper ardes et nunquam extingueris, charitas, Deus meus, accende me. Continentiam jubes. Da quod jubes, et jube quod vis.

~~~~~

CAPUT XXX.

Confitetur ut se habet ad tentationes carnalis libidinis.

XLI. JUBES certe ut contineam a concupiscentia carnis, et concupiscentia oculorum, et ambitione sæculi¹. Jussisti a concubitu; et de ipso conjugio melius aliquid quam concessisti monuisti. Et quoniam dedisti, factum est et antequam dispensator Sacramenti tui fierem. Sed adhuc vivuut in memoria mea, de qua multa locutus sum, talium rerum imagines, quas ibi consuetudo mea fixit, et occurrant mihi vigilanti quidem carentes viribus, in somnis autem non solum usque ad delectationem, sed etiam usque ad consensionem factumque simillimum. Et tantum valet imaginis illusio in anima mea et in carne mea, ut dormienti falsa visa persuadeant quod vigilanti vera non possunt. Numquid tunc ego non sum, Domine Deus meus? Et tamen tantum interest inter me ipsum et me ipsum, intra momentum quo hinc ad soporem transeo, vel huc inde retransco. Ubi est tunc ratio, quæ talibus suggestionibus resistit vigilans? Et si res ipsæ ingerantur, inconcussus maneo. Numquid clauditur cum oculis? numquid

¹ I Joan. ii, 16.

sopitur cum sensibus corporis? Et unde sæpe etiam in somnis resistimus, nostrique propositi memores, atque in eo castissime permanentes, nullum talibus illecebris adhibemus assensum? Et tamen tantum interest, ut cum aliter accidit, evigilantes ad conscientiae requiem redeamus; ipsaque distantia reperiamus nos non fecisse, quod tamen in nobis quoquo modo factum esse doleamus.

XLII. Numquid non potens est manus tua, Deus omnipotens, sanare omnes languores animæ meæ, atque abundantiore gratia tua lascivos motus etiam mei soporis extinguere? Augebis, Domine, magis magisque in me munera tua, ut anima mea sequatur me ad te concupiscentiæ visco expedita, ut non sit rebellis sibi, atque ut in somnis etiam non solum non perpetret istas corruptelarum turpitudines per imagines animales usque ad carnis fluxum, sed ne consentiat quidem. Nam ut nihil tale vel tantillum libeat quantum possit nutu cohiberi etiam in casto dormientis affectu, non tantum in hac vita, sed etiam in hac ætate, non magnum est omnipotenti, qui vales facere supra quam petimus et intelligimus¹. Nunc tamen quid adhuc sim in hoc genere mali mei, dixi Domino bono meo, exultans cum tremore² in eo quod donasti mihi, et lugens in eo quod inconsummatus sum, sperans perfecturum te in me misericordias tuas usque ad pacem plenariam, quam tecum habebunt interiora et exteriora mea, cum absorpta fuerit mors in victoriam³.

¹ Ephes. III, 20. — ² Psal. II, 11. — ³ I Cor. XV, 54.

~~~~~

CAPUT XXXI.

Ut se gerit ad tentationes gulæ.

XLIII. Est alia malitia diei, quæ utinam sufficiat ei. Reficimus enim quotidianas ruinas corporis edendo et bibendo, priusquam escas et ventrem destruas, cum occideris indigentiam meam satietate mirifica, et corruptibile hoc indueris incorruptione sempiterna¹. Nunc autem suavis est mihi necessitas; et adversus istam suavitatem pugno ne capiar; et quotidianum bellum gero in jejuniis sæpius in servitute redigens corpus meum²; et dolores mei voluptate pelluntur. Nam fames et sitis quidam dolores sunt: urunt et sicut febris necant, nisi alimentorum medicina succurrat. Quæ quoniam præsto est, ex consolatione munerum tuorum, in quibus nostræ infirmitati terra et aqua et coelum serviunt, calamitas deliciæ vocantur.

XLIV. Hoc me docuisti ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietem satietatis ex indigentiae molestia transeo, in ipso transitu mihi insidiatur laqueus concupiscentiæ. Ipse enim transitus voluptas est, et non est alius qua transeat quo transire cogit necessitas. Et cum salus sit causa edendi et bibendi, adjungit se tanquam pedissequa periculosa juncunditas, et plerumque præire conatur, ut ejus causa fiat, quod salutis causa me facere vel dico vel volo; nec idem modus utriusque est. Nam quod saluti satis est, delectationi

¹ I Cor. XV, 53. — ² Id. IX, 27.

parum est. Et sæpe incertum fit, utrum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat; an voluptaria cupiditatis fallacia ministerium suppetat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima, et in eo præparat excusationis patrociniū, gaudens apparere quid satis sit moderationi valetudinis, ut obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus quotidie conor resistere, et invoco dexteram tuam ad salutem meam, et ad te refero æstus meos, quia consilium mihi de hac re nondum stat.

XLV. Audio vocem jubentis Dei mei: « Non graventur » corda vestra in crapula et ebrietate¹. » Ebrietas longe est a me: misereberis ne appropinquet mihi. Crapula autem nonnunquam subrepat servo tuo: misereberis ut longe fiat a me. Nemo enim potest esse continens, nisi tu des. Multa nobis orantibus tribuis; et quidquid boni antequam orarem accepimus, a te accepimus; et ut hoc postea cognosceremus, a te accepimus. Ebriosos nunquam fui; sed ebriosos a te sobrios factos, ego novi. Ergo a te factum est ut hoc non essent qui nunquam fuerunt, a quo factum est ut hoc non semper essent, qui fuerunt, a quo etiam factum est ut scirent utrique a quo factum est. Audivi aliam vocem tuam: « Post concupiscentias tuas non » eas, et a voluntate tua avertere². » Audivi et illam ex munere tuo quam multum amavi: « Neque si manducave- » rimus, abundabimus; neque si non manducaverimus, » deerit nobis³. » Hoc est dicere: Nec illa res me copiosum faciet, nec illa ærumnosum. Audivi et alteram: « Ego » enim didici in quibus sum sufficiens esse; et abundare » novi; et penuriam pati novi. Omnia possum in eo qui » me confortat⁴. » Ecce miles castrorum coelestium, non pulvis quod nos sumus. Sed memento, Domine, quia pul-

¹ Luc. xxi, 34. — ² Eccli. xviii, 30. — ³ I Cor. viii, 8. — ⁴ Philip. iv, 11-13.

vis sumus, et de pulvere fecisti hominem¹, et perierat, et inventus est². Nec ille in se potuit, quia idem pulvis fuit; quem talia dicentem afflatu tuæ inspirationis adamavi. « Omnia possum, inquit, in eo qui me confortat. » Conforta me ut possim. Da quod jubes, et jube quod vis. Iste se accepisse confitetur, et quod gloriatur, in Domino gloriatur³. Audivi alium rogantem ut accipiat: « Aufer a me, » inquit, concupiscentias ventris⁴. » Unde apparet, sancte Deus meus, te dare, cum fit quod imperas fieri.

XLVI. Docuisti me, Pater bone: « Omnia munda mun- » dis; sed malum esse homini qui per offensionem man- » ducat⁵; » et, « Omnem creaturam tuam bonam esse, » nihilque abjiciendum quod cum gratiarum actione per- » cipitur⁶; » et, « Quia esca nos non commendat Deo⁷; » et, « Ut nemo nos judicet in cibo aut in potu⁸; » et, « Ut » qui manducat non manducantem non spernat; et qui » non manducat, manducantem non judicet⁹. » Didici hæc, gratias tibi laudes tibi, Deo meo, magistro meo, pulsatori aurium mearum, illustratori cordis mei: eripe me ab omni tentatione. Non ego immunditiam obsonii timeo. sed immunditiam cupiditatis. Scio, Noë omne carnis genus quod cibo esset usui, manducare permissum¹⁰; Eliam cibo carnis refectum¹¹; Joannem mirabili abstinentia præditum, animalibus, hoc est, locustis, in escam cedentibus non fuisse pollutum¹². Et scio Esau lenticulæ concupiscentia deceptum¹³, et David propter aquæ desiderium a se ipso reprehensum¹⁴, et regem nostrum non de carne, sed de pane esse tentatum¹⁵. Ideoque et populus in eremo,

¹ Psal. cii, 14, et Gen. ii, 19. — ² Luc. xv, 24, 32. — ³ I Cor. i, 30, 31. — ⁴ Eccli. xxiii, 6. — ⁵ Rom. xiv, 20. — ⁶ I Tim. iv, 4. — ⁷ I Cor. viii, 8. — ⁸ Coloss. ii, 16. — ⁹ Rom. xiv, 3. — ¹⁰ Gen. ix, 2, 3. — ¹¹ 3 Reg. xvii, 6. — ¹² Matth. iii, 4. — ¹³ Gen. xxv, 34. — ¹⁴ Reg. xxiii, 15-17. — ¹⁵ Matth. iv, 3.

non quia carnes desideravit, sed quia escæ desiderio adversus Dominum murmuravit, meruit improbari¹.

XLVII. In his ergo tentationibus positus, certo quotidie adversus concupiscentiam manducandi et bibendi. Non enim est quod semel præcidere et ulterius non attingere decernam: sicut de concubitu potui. Itaque freni gutturis temperata relaxatione et constrictione tenendi sunt. Et quis est, Domine, qui non rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum. Ego autem non sum, quia peccator homo sum. Sed et ego magnifico nomen tuum; et interpella te pro peccatis meis² qui vicit sæculum³, numerans me inter infirma membra corporis sui, quia et imperfectum ejus viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur⁴.

CAPUT XXXII.

Ut se gerit ad odorum illecebras.

XLVIII. DE illecebra odorum non satago nimis. Cum absunt non requiro; cum adsunt non respuo, paratus etiam eis semper carere. Ita mihi videor; fortasse fallor. Sunt enim et istæ plangendæ tenebræ, in quibus me latet facultas mea quæ in me est, ut animus meus de viribus suis ipse se interrogans non facile sibi credendum existimet, quia et quod inest, plerumque occultum est, nisi experientia manifestetur. Et nemo securus esse debet in ista vita, quæ tota tentatio nominatur⁵, utrum qui fieri po-

¹ Num. xi. — ² Rom. viii, 34. — ³ Joan. xvi, 33. — ⁴ Psal. cxxxviii, 16. — ⁵ Job. vii, 1.

tuit ex deteriore melior, non fiat etiam ex meliore deterior. Una spes, una fiducia, una firma promissio, misericordia tua.

CAPUT XXXIII.

Ut se gerit ad voluptates aurium.

XLIX. VOLUPTATES aurium tenacius me implicaverant et subjugaverant, sed resolvisti et liberasti me. Nunc in sonis quos animant eloquia tua, cum suavi et artificiosa voce cantantur, fateor, aliquantulum acquiesco, non quidem ut hæream, sed ut surgam cum volo. Attamen cum ipsis sententiis quibus vivunt, ut admittantur ad me quærunt in corde meo nonnullius dignitatis locum, et vix eis præbeo congruentem. Aliquando enim plus mihi videor honoris eis tribuere quam decet, dum ipsis sanctis dictis religiosius et ardentius sentio moveri animos nostros in flammam pietatis, cum ita cantantur, quam si non ita cantarentur; et omnes affectus spiritus nostri pro sui diversitate habere proprios modos in voce atque cantu, quorum nescio qua occulta familiaritate excitentur. Sed delectatio carnis meæ, cui mentem enervandam non oportet dari, sæpe me fallit, dum rationem sensus non ita comitatur ut patienter sit posterior; sed tantum quia propter illam meruit admitti, etiam præcurrere ac ducere conatur. Ita in his pecco non sentiens, sed postea sentio.

L. Aliquando autem hanc ipsam fallaciam immoderatus cavens erro nimia severitate; sed valde interdum, ut melos omne cantilenarum suavium quibus Davidicum

Psalterium frequentatur, ab auribus meis removeri velim atque ipsius Ecclesiae; tutiusque mihi videtur quod de Alexandrino episcopo Athanasio saepe mihi dictum commemini, qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorem Psalmi, ut pronuntianti vicinior esset quam canenti. Verumtamen cum reminiscor lacrymas meas quas fudi ad cantus Ecclesiae tuae in primordiis recuperatae fidei meae, et nunc ipso quod moveor, non cantu, sed rebus quae cantantur, cum liquida voce et convenientissima modulatione cantantur, magnam instituti hujus utilitatem rursus agnosco. Ita fluctuo inter periculum voluptatis et experimentum salubritatis; magisque adducor, non quidem irretractabilem sententiam proferens, cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia; ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Tamen cum mihi accidit ut me amplius cantus quam res quae canitur moveat; poenaliter me peccare confiteor, et tunc mallet non audire cantantem. Ecce ubi sum, flete mecum et pro me flete, qui aliquid boni vobiscum intus agitis unde facta procedunt. Nam qui non agitis, non vos haec movent. Tu autem, Domine Deus meus, exaudi, respice, et vide, et miserere, et sana me, in cuius oculis mihi quaestio factus sum, et ipse est languor meus.

~~~~~

CAPUT XXXIV.

Ut se gerit ad oculorum illecebras.

LI. RESTAT voluptas oculorum istorum carnis meae de qua loquar confessiones, quas audiant aures templi tui, aures fraternae ac piaee, ut concludamus tentationes concupiscentiae carnis, quae me adhuc pulsant ingemiscentem et habitaculum meum quod de caelo est, superindui cupientem¹. Pulchras formas et varias, nitidos et amoenos colores amant oculi. Non teneant haec animam meam: teneat eam Deus qui fecit haec, bona quidem valde; sed ipse est bonum meum, non haec. Et tangunt me vigilantem totis diebus, nec requies ab eis datur mihi, sicut datur a vocibus canoris, aliquando ab omnibus, in silentio. Ipsa enim regina colorum lux ista perfundens cuncta, quae cernimus, ubi ubi per diem fuero, multi modo allapsu blanditur mihi aliud agenti, et eam non advertenti. Insinuat autem se ita vehementer, ut si repente subtrahatur, cum desiderio requiratur; et si diu absit, contristat animum.

LII. O lux quam videbat Tobias, cum clausis oculis istis filium docebat vitae viam, et ei praebat pede charitatis nusquam errans². Aut quam videbat Isaac praegravatis et opertis senectute carnis luminibus, cum filios non agnoscendo benedicere, sed benedicendo agnoscere meruit³, Aut quam videbat Jacob, cum et ipse praegravata aetate captus oculis, in filiis praesignata futuri populi genera lumi-

¹ 2 Cor. v, 2. — ² Tob. iv. — ³ Gen. xxvii.

noso corde radiavit; et nepotibus suis ex Joseph divexas mystice manus, non sicut pater eorum foris corrigebat, sed sicut ipse intus discernebat imposuit¹. Ipsa est lux, una est, et unum omnes qui vident et amant eam. At ista corporalis de qua loquebar, illecebrosa ac periculosa dulcedine condit vitam sæculi cæcis amatoribus. Qui autem et de ipsa laudare te norunt, Deus creator omnium, assumunt eam in hymno tuo, non absumuntur ab ea in somno suo: sic esse cupio. Resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei quibus ingredior viam tuam: et erigo ad te invisibiles oculos, ut tu evellas de laqueo pedes meos². Tu subinde evellis eos, nam illaqueantur. Tu non cessas evellere, ego autem crebro hæreo in ubique sparsis insidiis; quoniam non dormies, neque dormitabis, qui custodis Israël³.

LIII. Quam innumerabilia variis artibus et opificiis, in vestibus, calceamentis, vasis, et cujuscemodi fabricationibus, picturis etiam diversisque figmentis, atque his usum necessarium atque moderatum, et piam significationem longe transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foras sequentes quod faciunt, intus relinquentes a quo facti sunt, et exterminantes quod facti sunt. At ego, Deus meus et decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, et sacrifico laudem sacrificatori meo: quoniam pulchra trajecta per animas in manus artificiosas, ab illa pulchritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Sed pulchritudinum exteriorum operatores et sectatores inde trahunt approbandi modum, non autem inde trahunt utendi modum. Et ibi est, et non vident eum, ut non eant longius, et fortitudinem suam ad te custodiant⁴, nec eam spargant in deliciosas lassitudines. Ego

¹ Gen. XLVIII et XLIX. — ² Psal. XXIV, 15. — ³ Id. CXX, 4. — ⁴ Psal. LVIII, 10.

autem hæc loquens atque discernens, etiam istis pulchris gressum innecto; sed tu evellis, Domine, evellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est¹. Nam et ego capior miserabiliter, et tu evellis misericorditer; aliquando non sentientem, quia suspensius incideram; aliquando cum dolore, quia jam inhæseram.

~~~~~

CAPUT XXXV.

Ut se habet ad secundum tentationis genus, quod est curiositatis.

LIV. Huc accedit alia forma tentationis multiplicius periculosa. Præter eam enim concupiscentiam carnis, quæ inest in delectatione omnium sensuum et voluptatum, cui servientes depereunt, qui longe se faciunt a te, inest animæ per eosdem sensus corporis quædam non se oblectandi in carne, sed experiendi per carnem vana et curiosa cupiditas, nomine cognitionis et scientiæ palliata. Quæ quoniam in appetitu noscendi est, oculi autem sunt ad cognoscendum in sensibus principes: « Concupiscentia » oculorum » eloquio divino appellata est². Ad oculos enim proprie videre pertinet. Utimur autem hoc verbo etiam in cæteris sensibus, cum eos ad cognoscendum intendimus. Neque enim dicimus: Audi quid rutillet; aut, Olfac quam niteat; aut, Gusta quam splendeat; aut, Palpa quam fulgeat: videri enim dicuntur hæc omnia. Dicimus autem non solum: Vide quid luceat, quod soli

¹ Psal. XXV, 3. — ² I Joan. II, 16.